

Til fylkesmennene

Vår dato: 15.3.2019

Fra Miljødirektoratet, Riksantikvaren og Landbruksdirektoratet

Tildeling av midler i 2019 - Utvalgte kulturlandskap i jordbruket

Vi viser til fylkesmennenes tildelingsbrev og virksomhets- og økonominstruks (VØI) for 2019 fra Kommunal- og moderniseringsdepartementet, fylkesmennenes årsrapportering fra arbeidet med satsingen Utvalgte kulturlandskap i jordbruket i 2018, samt fylkesmennenes budsjettinnspill for 2019.

Fylkesmannens landbruksavdeling er koordinator og tilskuddsforvalter for midlene som går til Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Direktoratene legger til grunn at arbeidet følges opp i fylkene, med fylkesmannens landbruksavdeling som leder av og koordinator for arbeidet, og med aktiv deltakelse fra miljøvern avdeling og regional kulturminneforvaltning i fylkeskommunen og Sametinget.

Tildeling av tilskudd skal være i henhold til forskrift om tilskudd til Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap. Tilskudd skal kunngjøres og lyses ut. Størrelsen på, og forutsetningene for bruk av, midlene skal gå fram av vedtak. Avtaler og tilsagnsbrev skal inneholde vilkår for bruk av midlene, rapporteringskrav, kontrolltiltak og mulige sanksjonsformer.

Fylkene kan sette av midler til grunneiermøter, samlinger, prosessmidler m.m. Disse midlene trenger ikke lyses ut/kunngjøres.

Ramme for 2019 og nye områder

Det er for 2019 innvilget en ramme på 32 778 000 kroner til Utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Av dette er 11 millioner kroner avsatt i jordbruksoppgjøret, og 21 788 000 kroner over Klima- og miljødepartementets budsjett.

Stortinget har ønsket flere utvalgte kulturlandskap i jordbruket og rammen til denne satsingen har økt de siste årene. Viktigheten av tiltak for pollinatorer ble fremhevet i budsjettavtalen jf. innst. 2 S (2017-2018). Satsingen ble utvidet med ni nye områder i 2018, og ved årsskiftet var det totalt 41 utvalgte kulturlandskap i jordbruket. Tre nye områder kom med i utvalget i 2019 (Austrått i Trøndelag, Finnskogen i Hedmark og Skoltebyen i Neiden i Finnmark) og ett nytt område kommer med i 2020. I tillegg vil ett område fortsette avklaringsprosessen med sikte på å bli med i 2020. Dette innebærer at i 2020 vil Utvalgte kulturlandskap i jordbruket omfatte 46 områder.

Sentrale midler i 2019

Direktoratene legger opp til at mest mulig av midlene skal disponeres til tiltak i områdene.

Direktoratene har holdt av 1 128 000 kroner fra årets ramme til sentrale tiltak. Den sentrale rammen skal, utover de årlige faste aktivitetene, blant annet brukes til markering av 10-årsjubileum, forberedelse av overføring av forvaltningsoppgaver til kommunene og utvikling av ny søknads- og saksbehandlertilbud. Det er av tidligere års budsjett satt av midler til utvikling av bildenettsiden som skal lanseres i 2019, samt oppdatering av logo og grafisk profil.

Tabellen under viser budsjett for sentrale midler i 2019.

Tabell 1: Fordeling sentral ramme 2019

Tiltak	Budsjett	Kommentar
Forvaltningssamling	10 000	24. april hos Riksantikvaren
Overføring til kommunene og materiell i forbindelse med dette	100 000	Innleid bistand, utarbeiding av veiledere
Agros – utvikle løsning for rapportering	200 000	150 000 uten mva., anslag
Agros workshop med representanter fra regional forvaltning og kommuner	20 000	Møtekostnader
Refotografering	225 000	NIBIO, tre nye områder. Refotografering og formidling
Webløsning for bilder – pilot lydfil på kart	50 000	NIBIO, Hjartdal og Svartdal
Jubileum 2019	100 000	Profilering og formidling. Tiltak uavklart per 15.3.2019
Jubileumssamling Rennesøy	700 000	20. august 2019
Jubileumsfolder	150 000	Brosjyre/folder
Buffer	111 579	
Sum kostnader i 2019	1 666 579	
Rest fra 2018	538 579	Udisponert 2018, overført til 2019
Sentral ramme 2019	1 128 000	
Sum budsjett sentrale midler	1 666 579	

Områdenes ramme og behov i 2019

Fylkene har meldt inn et samlet behov for i overkant av 46 millioner kroner.

På bakgrunn av fylkenes faglige og forvaltningsmessige oppsummering av arbeidet i 2018 og innspill til budsjettforslag for 2019 i hvert enkelt område, foreslår direktoratene å fordele 31 650 000 kroner til områdene i 2019. Resten av rammen foreslås fordelt til sentralt budsjett (se over).

Fordeling mellom områdene i 2019

Budsjettforslagene viser at fylkene prioriterer tiltak i henhold til forvaltnings- og skjøtelsesplaner, tiltak som gir god miljøeffekt, tiltak som er finansiert som spleiselag og tiltak som det er realistisk å få gjennomført.

Som tidligere er fordelingen mellom områdene i stor grad basert på innmeldte behov og helhetlige vurderinger om områdenes resultatoppnåelse. Ved fordelingen har følgende momenter blitt vektlagt:

- gjennomføringsevne/framdrift og oppnådde resultater
- evnen til å etablere spleiselag
- områdets størrelse i areal, omfang av tiltak og antall eiere/drivere
- variasjoner i behovene fra år til år, sammen med hensyn til forutsigbarhet
- gode planer og realistiske budsjettforslag/kostnadsoverslag

Direktoratene har fordelt midlene til områdene som angitt i tabellen nedenfor. I tabellen er det også tatt med tildelt beløp for 2018 og områdenes innmeldte behov/budsjettforslag 2019. Vi har tatt hensyn til udisponerte midler ved fordelingen for 2019. Det vil si at udisponerte midler er med som en del av vurderingsgrunnlaget når ny ramme er fordelt.

Tabell 2: Tildeling av tilskudd 2019, alle områder

Oppstart	Fylke	Område	Tilskudd fra UKL 2018	Innmeldt behov 2019	Tilskudd 2019	Udisponert per 31.12.2018 (fylke)
2009-2016	Østfold	Bøensætre med plasser	500 000	965 000	500 000	11 117
2017	Østfold	Værne Kloster	500 000	1 480 000	700 000	
2009-2016	Akershus	Øya - Nordre Eik	800 000	885 000	800 000	348 297
2009-2016	Oslo	Nordmarksplasser	500 000	730 000	500 000	
2017	Oslo	Sørkedalen med Bogstad gård	500 000	990 000	600 000	
2009-2016	Hedmark	Vangrøftdalen - Kjurrudalen	1 000 000	1 650 000	1 000 000	1 175
2018	Hedmark	Helgøya	800 000	1 580 000	800 000	
2019	Hedmark	Finnskogen	100 000	1 415 000	700 000	
2009-2016	Oppland	Nordherad	900 000	1 806 500	1 000 000	114 981
2020	Oppland	Tingelstadhøgda	100 000	-	-	
2018	Oppland	Stølsvidda	950 000	2 285 000	1 700 000	
2009-2016	Buskerud	Steinssletta	1 100 000	925 000	800 000	542 799
2017	Buskerud	Leveld	800 000	1 585 000	800 000	
2009-2016	Vestfold	Skjærgården øst for Nøtterøy og Nøtterøy	650 000	825 000	650 000	-
2009-2016	Telemark	Jomfruland og Stråholmen	550 000	665 000	550 000	133 246
2017	Telemark	Hjartdal og Svartdal	800 000	950 000	800 000	
2009-2016	Aust-Agder	Rygnestad og Flateland	700 000	1 545 000	400 000	850 950
2018	Aust-Agder	Furøya	120 000	810 000	400 000	
2009-2016	Vest-Agder	Vest-Lista	800 000	920 000	800 000	298
2009-2016	Rogaland	Rennesøy	700 000	996 118	800 000	57 000
2018	Rogaland	Suldal	700 000	1 218 000	800 000	

2009-2016	Hordaland	Gjuvslandslia	190 000	290 000	200 000	9 724
2020	Hordaland	Ullensvang	100 000	408 000	200 000	
2017	Hordaland	Havrå	750 000	810 000	750 000	
2009-2016	Sogn og Fjordane	Grinde-Engjasete	350 000	465 000	350 000	-
2009-2016	Sogn og Fjordane	Hoddevik-Liset	500 000	616 000	500 000	
2018	Sogn og Fjordane	Midtre Lærdal	1 000 000	1 065 000	800 000	
2017	Sogn og Fjordane	Ormelid	350 000	420 000	400 000	
2009-2016	Møre og Romsdal	Fjellgardane og seterdalane i Øvre Sunndal	1 000 000	1 300 000	1 000 000	114 943
2017	Møre og Romsdal	Alnes på Godøya	400 000	565 000	450 000	
2018	Møre og Romsdal	Norangsdalen - Hjørundfjorden	950 000	1 665 000	900 000	
2009-2016	Trøndelag	Seterdalene i Budalen	700 000	820 000	750 000	47 887
2009-2016	Trøndelag	Tarva	600 000	980 000	800 000	
2018	Trøndelag	Klevgardan	600 000	1 174 000	800 000	
2019	Trøndelag	Austråttlandskapet	100 000	600 000	450 000	
2018	Trøndelag	Frostating	600 000	660 000	600 000	
2009-2016	Trøndelag	Skei	850 000	1 030 000	900 000	
2017	Trøndelag	Kvelia	700 000	885 000	750 000	
2009-2016	Nordland	Engan-Ørnes og Kjelvik	600 000	860 000	750 000	-
2009-2016	Nordland	Blomsøy-Hestøy og Skålvær	550 000	1 110 000	750 000	
2017	Nordland	Engeløya	1 000 000	1 660 000	1 000 000	
2018	Nordland	Røst	400 000	750 000	650 000	
2009-2016	Troms	Skárfvággi/Skardalen	700 000	824 000	700 000	36 387
2017	Troms	Skallan-Rå	900 000	1 225 000	900 000	
2009-2016	Finnmark	Goarahat-Sandvikhalvøya	600 000	900 000	700 000	150 852
2019	Finnmark	Skoltebyen i Neiden	100 000	800 000	500 000	
	Sum alle områder		28 160 000	46 107 618	31 650 000	2 419 656

Sentrale føringer i 2019

Tildeling av tilskudd skal være i henhold til forskrift om tilskudd til Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap. Forskriften gir rom for lokal tilpasning og ulike prioriteringer av satsinger og tiltak. Utgangspunktet for innvilgning av tilskudd skal være forvaltningsplan, skjøtsels- og vedlikeholdsplaner, tidligere kostnadsoverslag og ajourførte prioriteringer som er gjort for området.

Direktoratene gjør oppmerksom på at rammen til denne satsingen har økt. Siden mange nye utvalgte områder fortsatt er i en oppstartsfasen har vi i 2019 gitt en større ramme til etablerte områder. Det betyr at det i mange områder også i 2019 er god mulighet til å få gjennomført kostnadskrevenne tiltak. Det kan ikke forventes at bevilgninger vil være på samme høye nivå i årene fremover.

Noen presiseringer:

- Midlene skal ikke tildeles til tiltak som forringer verdier i områdene.
- Erfaringsutveksling, dialog og faglig oppdatering mellom områdene er nyttig for å få gjennomført gode prosesser og tiltak. Men det er viktig å vurdere faglig innhold og utbyttet dersom det bevilges midler til slike besøk fra Utvalgte-potten. Bevilgede midler skal ikke brukes til studietur i utlandet.
- Midler fra satsingen som brukes til finansiering av skilt i områdene forventes utformet i henhold til mal for skilt og bruk av logo. Det arbeides med å oppdatere profilmaler.

Selve kjernen i satsingen er helhetstenkning på landskap, der jordbruksdrift, skjøtsel og ivaretagelse av kultur- og naturarv sees i sammenheng. Det tverrfaglige samarbeidet sikrer i dag kvalitet i satsingen, og det er viktig å benytte fagressursene i den regionale miljø- og landbruksforvaltningen godt og å samarbeide om å videreutvikle dette. Miljøforvaltningen omfatter både kulturminne- og naturforvaltningen.

Overføring av oppgaver til kommunene

Stortinget har vedtatt at ansvaret for forvaltningen av tilskudd til Utvalgte kulturlandskap i jordbruket kan overføres til kommunene. Det betyr at det fra 2020 blir en helt ny forvaltningsmodell for satsingen, hvor kommuner, fylkesmenn og regional kulturminneforvaltning får nye roller og ansvar. Landbruksdirektoratet, Miljødirektoratet og Riksantikvaren har utredet de ulike forvaltningsnivåenes (direktorater, fylkesmenn, regional kulturminneforvaltning og kommune) rolle og ansvar knyttet til forvaltningen av tilskuddet i dag og hvilke konsekvenser endringen vil medføre fra og med 2020. I utredningen er det forslag til ny rollefordeling mellom aktørene. Det videre arbeidet med overføring av oppgaver til kommunene tar utgangspunkt i dette forslaget. Regional forvaltning skal fortsatt ha en faglig rolle i satsingen selv om forvaltning av selve tilskuddet overføres til kommunene. Utredningen finner du [her](#).

Det er forventet at ny forskrift skal sendes på høring 1. april 2019. Ny forskrift skal tre i kraft 1. januar 2020.

Direktoratene skal lage veiledningsmaterieil til kommunene og vil i forbindelse med dette arbeidet be om innspill fra fylkene.

Fylkesmannen skal forberede kommunene på den nye oppgaven og veilede kommunene i faglige spørsmål, regelverk og i bruk av nytt søknads- og saksbehandlersystem. Fylkesmannen skal utarbeide rutinebeskrivelser for oppgaver som skal overføres til kommunen. Det forventes at faglig veiledning gjøres i samråd med regional miljøforvaltning.

Mer informasjon om overføring av oppgaver til kommunene kommer senere i 2019.

Forvaltningsplaner

Forvaltningsplan/områdeplan er førende dokumenter for tildeling av tilskudd og arbeidet med å oppdatere og ferdigstille disse bør prioriteres i 2019, før oppgaver skal overføres til kommunene i 2020.

	Frist for ferdigstillelse av forvaltningsplan
Nye områder innlemmet i 2017	Innen 1.12.2018
Nye områder innlemmet i 2018	Innen 1.12.2019
Nye områder innlemmet i 2019	Innen 1.12.2020
Nye områder innlemmet i 2020	Innen 1.12.2021

Frivillige avtaler

Frivillige avtaler har frem til forskriften ble fastsatt i 2017 vært sentral for satsingen. Da forskriften trådte i kraft ble det avdekket en del uklarheter og spørsmål rundt avtalenes relevans. Dagens avtaler mellom staten v/fylkesmannen og grunneier/driver vil måtte opphøre når forvaltningsmyndigheten flyttes ned på kommunenivå.

Landbruksdirektoratet jobber nå med en plan for hvordan disse avtalene skal håndteres i fremtiden. Vi ber om at fylkesmannen skaffer seg oversikt over hvilke avtaler som fortsatt gjelder. Vi vil gjerne vite om dere har brukt vår avtalemal eller utarbeidet en egen mal. Mer informasjon om dette kommer på fagsamlingen 24.april. Før sommeren 2019 vil Landbruksdirektoratet gi en veiledning til fylkesmannen om hva som skjer videre med disse avtalene og hvordan dette skal kommuniseres til berørte grunneiere/drivere og kommunene

Avtalemalen som ble utformet av Landbruksdirektoratet i 2009 skal ikke brukes til å inngå nye avtaler.

Fagsamling for forvaltningen og nettverkssamling

Direktoratene arrangerer fagsamling for forvaltningen hos Riksantikvaren, Oslo, 24. april. Informasjon om program og påmelding kommer ca. 8. april.

Direktoratene arrangerer i samarbeid med Fylkesmannen i Rogaland en nasjonal jubileumssamling på Rennesøy 20. august. Det foreslås å invitere to personer fra hvert utvalgte område, en politiker (f. eks ordfører) i tillegg til en gårdbruker/driver. Fra den sentrale rammen dekker vi felleskostnader samt hotellopphold (inntil to døgn) for en grunneier/driverrepresentant fra hvert område. Øvrige reisekostnader for en grunneier/driverrepresentanten dekkes av det enkelte område. Andre deltagere betaler selv for ev. overnatting til hotellet. Representanter fra forvaltningen (inkludert politisk ledelse) dekker sine kostnader fra eget driftsbudsjett.

Informasjon om program og påmelding kommer senere.

Oppgradering av grafisk profil og områdenavn

Direktoratene er i gang med en fornying og oppdatering av den grafiske profilen til satsingen, inkludert mindre justeringer av logo. Vi ser i den forbindelse også samlet på områdenavnene, for å få til en mer enhetlig praksis. Forslag til justerte navn for noen områder ble sendt ut til alle regionale kontakter tidligere i år, med frist for tilbakemelding 20. mars. Vi ba samtidig om bekreftelse på bruk av målform for det enkelte område, som er viktig for logoen, samt på nye kommune- og fylkesnavn. Videre vil vi avklare om logoen også bør finnes i versjoner på samisk – pr i dag er det aktuelt med nordsamisk og skoltesamisk. Vi tar sikte på å lande grafisk profil og tilhørende maler innen slutten av april.

Naturbase

Utvalgte kulturlandskap som egen visning i Naturbase er nå etablert, og det arbeides med å fullføre visning av noen av de gjeldende 41 utvalgte kulturlandskapene. For alle nye områder i 2019 og 2020 må endelig områdeavgrensing avklares så tidlig som mulig, og kartdata leveres gjennom fylkesmannens miljøvernnavdeling jamfør importinstruks til Naturbase for visning etterhvert som de innlemmes.

Formidling og informasjon om områdene

I 2019 er det jubileumsår og det gjennomføres flere tiltak for å markere dette. Det skal bl.a. lages en ny folder/brosjyre med en kort omtale av alle områdene. Det forventes at fylkene på forespørsel bidrar med eller sjekker ut tekst og bilder. Mer informasjon om dette kommer senere.

Bildenettsiden for formidling av kart og bilder fra refotograferingen skal ferdigstilles i 2019.

Det er viktig å gjøre Utvalgte kulturlandskap i jordbruket kjent rundt omkring i landet, og at Utvalgte-statusen blir nevnt når områder får mediedekning og på områdenes eventuelle nettsider. Bruk gjerne Facebook-siden til å dele informasjon om aktiviteter og medieoppslag (alle kan få redaktør-status ved henvendelse til Ragnhild Hoel hos Riksantikvaren). Ved tildeling av tilskudd skal det ligge en føring om at det opplyses om at tiltaket har fått tilskudd fra satsingen. Det er også viktig å formidle videre at dette er et spleiselag mellom miljøforvaltningen og landbruksforvaltningen.

Direktoratene oppfordrer fylkene til å sjekke den informasjonen som står om området på www.utvalgtekulturlandskap.no. Dersom det er behov for endringer skal dette formidles til Landbruksdirektoratet.

Nyhetsbrev

Nyhetsbrevet sendes ut elektronisk to ganger i året. For at nyhetsbrevet skal nå ut til flest mulig er det viktig at adresselistene til grunneiere, forvaltning og andre interesserte er oppdaterte. Vi ber om at fylkene sender oppdaterte opplysninger til Jostein Tostrup hos Landbruksdirektoratet. Nyhetsbrevet er en viktig kanal for formidling av gode historier og om utviklingen i områdene. Direktoratene oppfordrer fylkene til å sende inn bidrag til nyhetsbrevet. Riksantikvaren er redaktør for nyhetsbrevet. Frist for innspill til neste nyhetsbrev er 15.mai.

Registreringer og oppfølging i fagsystemet Saturn og Agros

Alle utgifter og tilsagn om tilskudd for 2019 skal registreres i Saturn. Tildelt ramme til fylkene inkluderer både prosessmidler og skjøtselsmidler, og skal registreres i Saturn i **Forskriftstype 630 hjemmelsnr. 02**.

Posteringsmåten må gjøres riktig, midlene skal være i bruk, midler skal trekkes inn når arbeidsfristen er gått ut osv. FMLA må oppgi kontrollerbare vilkår ved tildeling av midler. Landbruksdirektoratet ber FMLA, som ansvarlig forvalter og vedtaksmyndighet, om å føre kontroll med at rammene ikke overskrides og at tilsagn (innvilget, utbetalt, inndratt og tilbakebetalte midler) er registrert korrekt. Det skal redegjøres for udisponerte midler ved årets slutt.

FMLA skal gå igjennom registreringen i fagsystemet jevnlig, minst to ganger i året, innen 1. juni og 1. desember for å kontrollere at utbetalinger er registrert korrekt. FMLA må bidra til at riktig data blir overført fra Saturn til Agros.

Landbruksdirektoratet arbeider våren 2019 med å utvikle et nytt digitalt søknads- og saksbehandlerværktøy (Agros) som skal erstatte det gamle Saturn. P.g.a. overføring av oppgaver til kommunene lanseres ikke løsningen før januar 2020.

I arbeidet med bla. kravspesifikasjon av ny rapportløsning er det nødvendig å klargjøre fremtidig behov for rapportering. Utviklingen av ny løsning innebærer også en gjennomgang av hva som er mulig og formålstjenlig å be kommunene og fylkesmennene rapportere om f.o.m. 2020. Fylkesmennene vil fortsatt ha en sentral rolle i satsingen og i arbeidet med rapportering. Direktoratene vil i arbeidet med utvikling av Agros utnevne en referansegruppe som kan bistå i arbeidet. Det vil være aktuelt å arrangere en workshop med representanter fra regional og kommunal forvaltning.

Eventuelle spørsmål knyttet til registrering i Saturn kan stilles til Hilde Holm, FMLA i Innlandet. Eventuelle spørsmål knyttet Agros kan sendes til support@landbruksdirektoratet.no

Faglig og forvaltningsmessig rapportering for 2019

På samme måten som i 2018 skal FMLA utarbeide en faglig og forvaltningsmessig rapport som oppsummerer arbeidet i 2019. I tillegg til Utvalgte kulturlandskap-midler er det en rekke andre mulige finansieringskilder til tiltak i områdene. Direktoratene ønsker i rapporteringen for 2019 utfyllende opplysninger om samfinansiering av tiltak i områdene.

Vi vil komme tilbake til form og innhold på årsrapporteringen i månedsskiftet november/desember. Frist for rapportering 2019 og budsjettinnspill for 2020 er 15. januar 2020.

Direktoratene ser ellers fram til fortsatt god kontakt om arbeidet!

På vegne av direktoratene

for Landbruksdirektoratet

Per Guldbland Solli
seksjonssjef

Kari Stuberg
seniorrådgiver